

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ ΚΑΛΑΝΤΑΡΣ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΟΝ
ΜΑΡΤΙΟΣ ΜΑΡΤΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΤΟΣ 36^ο
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 285

ΚΑΛΑΝΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΞΕΙΝΟ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας, την παραμονή των Χριστουγέννων έψαλε τα Χριστουγεννιάτικα ποντιακά κάλαντα στις τοπικές πολιτικές και θρησκευτικές αρχές αλλά και στην αγορά της πόλης της Βέροιας. Μικροί και μεγάλοι, μέλη του Συλλόγου, ντυμένοι με παραδοσιακές ποντιακές φορεσιές ξεχύθηκαν στους κεντρικούς δρόμους αλλά και σε περιφερειακά καταστήματα της πόλης και έψαλαν τα κάλαντα, δίδοντας έναν όμορφο και ιδιαίτερο χρώμα στη γιορτινή ημέρα, διατηρώντας και συνεχίζοντας την πολιτιστική μας παράδοση.

**ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΑ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ**

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΕΤΟΥΣ 2024

Το Πνευματικό - Πολιτιστικό Κέντρο της λέσχης στο Πανόραμα Βεροίας γέμισε από μέλη μας την Κυριακή 21 Ιανουαρίου 2024 όπου πραγματοποιήθηκε η Απολογιστική Τακτική Γενική Συνέλευση, σύμφωνα με το Καταστατικό του Συλλόγου.

Συνέχεια στην 3η σελίδα

Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου με τα μάτια της ιστορίας και της επιστήμης

Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου αναφέρεται σε σφαγές και εκτοπισμούς εναντίον Ελληνικών πληθυσμών στην περιοχή του [Πόντου](#) που πραγματοποιήθηκαν από το κίνημα των [Νεότουρκων](#) κατά την περίοδο [1914-1923](#). Εκτιμάται ότι στοίχισε τη ζωή

Συνέχεια στην 8η σελίδα

ΗΜΕΡΙΔΑ ΧΟΡΟΥ

«Ο χορός στην Πατρίδα»

Συνέχεια στην 3η σελίδα

Η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας διοργάνωσε μια ξεχωριστή ημερίδα χορού, αφιερωμένη στους παραδοσιακούς χορούς των περιοχών του Πόντου. Η ημερίδα με τίτλο "Ο χορός στην Πατρίδα" πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 25 Φεβρουαρίου, στο Πολιτιστικό μας κέντρο στο Πανόραμα της Βέροιας

ΜΩΜΟΓΕΡΟΙ 2023

Η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας σε συνδιοργάνωση με το Δήμο Βέροιας, αναβίωσε για όγδοη χρονιά το πανάρχαιο έθιμο των Μωμ'ερων στην πόλη της Βέροιας.

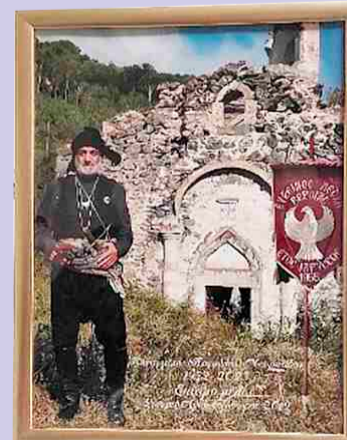
Το Σάββατο 30 Δεκεμβρίου 2023 από νωρίς το πρωί, έκαναν την εμφάνιση στους δρόμους και τα σοκάκια της πόλης τα Μωμ'έρια, παρουσιάζοντας και φυσικά βιώνοντας το δρώμενο αυτοόσιο και με τον παραδοσιακό τρόπο όπως ακριβώς το μετέφεραν οι πρόγονοί μας από τον Πόντο.

Συνέχεια στην 4η σελίδα

Παρακάθ προς τιμή του Παναγιώτη (Πανούλη) Μουρατίδη

Το Σάββατο 3 Φεβρουαρίου 2024 πραγματοποιήθηκε αφιέρωμα Παρακάθ στη μνήμη του Παναγιώτη (Πανούλη) Μουρατίδη, στο Πνευματικό και Πολιτιστικό Κέντρο της λέσχης, στο Πανόραμα Βεροίας. Ο αείμνηστος "Πανούλης της λέσχης" αφέρωσε τη ζωή του στην παράδοση και τον πολιτισμό του Πόντου με την πολυετή, πολύπλευρη και εξαιρετική προσφορά του στα ποντιακά δρώμενα.

Pontus
memory

2

Πάσχα
εν Πόντω

4

Η Αποκριά,
η Καθαρή Δευτέρα
και ο κουκαράς

6

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
'Η ΑΝΤΑΛΛΑΞΙΜΟΙ;

7

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

www.elverias.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ - ΕΚΔΟΤΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Λάμπ. Πορφύρα 1- Πανόραμα Βέροιας
Βέροια - Τ.Κ. 59132 - Τηλ.: 2331072060

Email: info@elverias.gr

Ιδρυτής

+ ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ε.Λ.ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΥΛΗΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΠΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥΜΠΟΥΛΙΔΗΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΔΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΝΕΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ

ΤΗΛ. 23310 90339 - 90234

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

Α. Πορφύρα 1

591 32 - ΒΕΡΟΙΑ ΗΜΑΘΙΑΣ

Κωδικός 1000001

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΝΕΑ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2024

20-12-2023

Συμμετοχή του προέδρου και μελών του συλλόγου σε εκπομπή της PELLA TV τιμή του Παναγιώτη Μουρατίδη

30-12-2023

Έθιμο Μωμόγερων στη Βέροια

21-01-2024

Αγιασμός και Γενική Απολογιστική Συνέλευση της λέσχης στο ΠΠΚ

3-2-2024

Παρακάθ στη λέσχη προς τιμή του Παναγιώτη Μουρατίδη

25-2-2024

Ημερίδα περί χορών στο ΠΠΚ της λέσχης

2-3-2024

Αποκριάτικος παιδικός χορός στη λέσχη

9-3-2024

Έθιμο του Κουκαρά

23-3-2024

Έθιμο χελιδονίσματα στην πόλη της Βέροιας

25-03-2024

Παρέλαση τμημάτων της λέσχης στην πόλη της Βέροιας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ

10-05-2024

Βραδιά "παρακαθ" στη Λέσχη από τη νεολαία της

19-05-2024

Κύριες εκδηλώσεις μνήμης στην πόλη της Βέροιας

19-05-2024

Αιμοδοσία στο Γ.Ν. Βεροίας
Συμμετοχή στις κεντρικές εκδηλώσεις μνήμης της ΠΟΕ στη Θεσσαλονίκη

26-05-2024

Τελετή λήξης τμημάτων

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ Ε.Λ. ΒΕΡΟΙΑΣ

Λειτουργεί
Πέμπτη & Κυριακή
από τις 17:00 έως τις 21:00.

Pontus memory

Τώρα που συμπληρώνονται δύο χρόνια από τη έναρξη λειτουργίας του εκπαιδευτικού βιντεοπαιχνιδιού Μνήμη Πόντου - Pontus memory - με ξεχάσετε να το επισκεφθείτε και να μάθετε σημαντικά πράγματα για τον αλησμόνητο Πόντο.

Η ποντιακή ιστορία, πολιτισμός και παράδοση αναδεικνύεται παίζοντας το παιχνίδι "Μνήμη Πόντου" συνδέοντας την αιώνια μνήμη των ποντίων προγόνων μας με το παρόν και κυρίως με το μέλλον. Είναι ένα νέο ταξίδι επιστροφής στις ρίζες μας χρησιμοποιώντας την πιο σύγχρονη τεχνολογία.

Ο παίκτης επισκέπτεται από τον ηλεκτρονικό του υπολογιστή, διάφορες πόλεις του Πόντου και καλείται να συλλέξει αντικείμενα (ιστορικές πληροφορίες), συγκεντρώνοντας πόντους. Όταν συγκεντρώσει όλα τα αντικείμενα αυτόματα μπαίνει στους νικητές που θα διεκδικήσουν μέσω κλήρωσης σημαντικά δώρα, όπως ταξίδια στο εξωτερικό και εσωτερικό, τηλεοράσεις, αξεσουάρ αυτοκινήτων κλπ, που γίνονται με κλήρωση κάθε καλοκαίρι στις θερινές εκδηλώσεις του συλλόγου.

Όλες οι λεπτομέρειες του πρωτοποριακού παιχνιδιού είναι στη διάθεση σας στη δνση: <https://game.elverias.gr> όπου παίζοντας πλουτίζεται τις γνώσεις σας για τον Πόντο και κερδίζετε πλούσια δώρα.

Επίσης η σελίδα του παιχνιδιού στο facebook:

<https://facebook.com/pontusmemory>

και το προφίλ του παιχνιδιού στο instagram :

<https://www.instagram.com/pontusmemory/>

σας περιμένουν.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ

Όπως κάθε χρονιά έτσι και φέτος πραγματοποιήθηκε στις 2 Μαρτίου στο χώρο της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας ο αποκριάτικος παιδικός χορός. Μικροί και μεγάλοι φίλοι της λέσχης ντυμένοι με αποκριάτικες στολές κατέκλισαν το πνευματικό κέντρο της Ε.Λ.Β. και διασκέδασαν κάτω από τους ρυθμούς ελληνικής και ξένης μουσικής.

Η παρουσία του τμήματος νέων ήταν αισθητή καθώς με δική τους πρωτοβουλία διοργανώθηκε ένα μεγάλο μέρος του πάρτι (διακόσμηση, στήσιμο - καθαριότητα της αίθουσας, και το πρόγραμμα το οποίο συμπεριλάμβανε διάφορους διαγωνισμούς και παιχνίδια).

Μερικά από αυτά ήταν: το γαϊτανάκι, διαγωνισμός χορού, μουσικές καρέκλες, κ.α. Σίγουρο είναι ότι τα παιδιά διασκέδασαν με την ψυχή τους και περιμένουν με αγωνία το επόμενο αποκριάτικο πάρτι.

Και του χρόνου με υγεία λοιπόν στο ίδιο μέρος με πολύ κέφι όπως και φέτος!

**Καλές Απόκριες
και καλή Σαρακοστή!**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΤΑ ΜΕΛΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΣΗ
ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΤΟΥΣ
ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ
ΜΟΛΙΣ 10€

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Μετά την κοπή της πίτας του Συλλόγου από τον πρόεδρο Χαράλαμπο Καπουρτίδη, άρχισε η Γενική Συνέλευση με το πρώτο θέμα της ημερήσιας διάταξης.

Στη συνέχεια το σώμα προχώρησε στην εκλογή προεδρείου της ΓΣ, το οποίο αποτελείται από τους Νικόλαο Παπαδόπουλο ως πρόεδρο και Σοφία Καλτσίδου ως Γραμματέα, ανέγνωσε τα θέματα ημερήσιας. Ακολούθησε ο διοικητικός απολογισμός του 2023 και ο προγραμματισμός έτους 2024 από τον πρόεδρο της λέσχης και ακολούθησε ο οικονομικός απολογισμός και ο οικονομικός προϋπολογισμός 2024 από τον ταμία του συλλόγου Νίκου Χαραλαμπίδη. Στη συνέχεια ο πρόεδρος της εκλεγτικής επιτροπής κ. Ζευγαρόπουλος Λάζαρος διάβασε τη σχετική έκθεση ελέγχου του ταμείου.

Το επόμενο θέμα της Γενικής συνέλευσης ήταν η ανακήρυξη ως επίτιμου μέλους του αειμνηστού Παναγιώτη Μουρατίδη που ψηφίστηκε ομόφωνα.

Ακολούθησαν ερωτήσεις-τοποθετήσεις και προτάσεις από τα παρευρισκόμενα μέλη και δόθηκαν οι αναγκαίες απαντήσεις.

Κλείνοντας ο πρόεδρος εξέφρασε την ευχή του για υγεία και πρόοδο σε όλο τον κόσμο και κάλεσε όλα τα μέλη για μεγαλύτερη συμμετοχή στην καθημερινότητα του συλλόγου, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι όλοι μπορούμε να συνεισφέρουμε στην πρόοδο της λέσχης.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους, ο Αντιδήμαρχος Υ.ΔΟΜ. και πρώην πρόεδρος της λέσχης κ. Τσαχουρίδης Αλέξανδρος, ο Αντιδήμαρχος Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης κ. Γρηγοριάδης Καλλίστρατος, το μέλος του Δ.Σ του Σωματείου Αγίου Γεωργίου Περιστερέωτα και πρώην πρόεδρος της λέσχης κ. Ζευγαρόπουλος Λάζαρος, ο πρόεδρος του Ανθρώπινου Δυναμικού Βέροιας και πρώην πρόεδρος της λέσχης κ. Κουμπουλίδης Λάζαρος.

ΗΜΕΡΙΔΑ ΧΟΡΟΥ

«Ο χορός στην Πατρίδα»

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Κατά την έναρξη της εκδήλωσης ο πρόεδρος της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας κ. Καπουρτίδης Χαράλαμπος χαιρέτησε τους παρευρισκόμενους και τη σκυτάλη πήρε ο χοροδιδάσκαλος της Λέσχης κ. Ιντζεβίδης Βαγγέλης οποίος παρουσίασε τους εισηγητές.

Κατά τη διάρκεια της ημερίδας παρουσιάστηκαν εισηγήσεις που αφορούν τους ποντιακούς χορούς από τους κυρίους Νίκο Ζουρνατζίδη και Γιώργο Κασαμπαλίδη και δόθηκε σημαντικός χρόνος για συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των συμμετεχόντων στο τέλος της κάθε εισήγησης.

Σημαντικό στοιχείο της ημερίδας ήταν η ζωντανή παρουσίαση των χορών με τη συμμετοχή των χορευτών και των χοροδιδασκάλων, υπό την καθοδήγηση των εισηγητών. Στη λύρα συνόδευσε ο Μιχάλης Κασαμπαλίδης και ο Κωνσταντίνος Καπουρτίδης ενώ στο νταούλι ήταν ο Ανδρέας Νικηφορίδης.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο αντιδήμαρχος ηλεκτρονικής διακυβέρνησης δήμου Βέροιας κ. Γρηγοριάδης Καλλίστρατος, ο πρώην πρόεδρος της Λέσχης και αριστίδην μέλος του σωματείου Αγίου Γεωργίου Περιστερέωτα κ. Ζευγαρόπουλος Λάζαρος και η συγγραφέας κ. Πυπερίδου Ελένη.

25 Φεβρουαρίου 2024

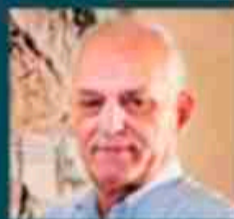
Έναρξη : 10.30 πμ

Η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας οργανώνει
και σας προσκαλεί στην :

Ημερίδα με θέμα :
"Ο χορός στην Πατρίδα"

Ο κάθε ερευνητής θα παρουσιάσει τις καταγραφές του σχετικά με το χορό από συγκεκριμένες περιοχές. Στο τέλος κάθε εισήγησης θα δοθεί σημαντικός χρόνος για συζήτηση και απαντήσεις σε απορίες

Εισηγητές

Νίκος Ζουρνατζίδης
Εισήγηση : 10.30 - 13.30

Γιώργος Κασαμπαλίδης
Εισήγηση : 14.00 - 17.00

Πληροφορίες / Εγγραφές
6984860096 : Ιντζεβίδης Βαγγέλης
6944751972 : Κοτίδης Γιάννης

Συμμετοχή : Δωρεάν

Εύξεινος Λέσχη Βέροιας

Λ. Πορφύρα 1, Πανόραμα Βέροια

Κυριακή, 25 Φεβρουαρίου - Έναρξη : 10.30 πμ

f eiveroias

@ eiveroias

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΟΠΟΙΟΣ ΕΠΙΘΥΜΕΙ ΝΑ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ» ΣΕ ΕΝΤΥΠΗ ΜΟΡΦΗ ΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙ ΜΕ ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ 2331090339.

ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΘΕ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΑΝΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΟ ΠΟΣΟ ΤΩΝ 4€

ΜΩΜΟΓΕΡΟΙ 2023

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Οι Μωμόεροι της Λέσχης "αναστάτωσαν" ευχάριστα ολόκληρη την πόλη και καταχειροκροτήθηκαν από όλους τους Βεριοιώτες, κερδίζοντας τις εντυπώσεις και τονίζοντας ακόμα περισσότερο τη χαρούμενη διάθεσή τους εν όψει των εορτών.

Η ομάδα κατέληξε το μεσημέρι στη διασταύρωση των οδών Ιπποκράτους και Πρ. Ηλία, στον πεζόδρομο όπου ακολούθησε πλούσιο ποντιακό γλέντι με χορό, φαγητό και ποτό έως τις απογευματινές ώρες.

Τον κόσμο καλωσόρισε ο Δήμαρχος Βέροιας κ. Κωνσταντίνος Βοργιαζίδης και ο Πρόεδρος της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας κ. Χαράλαμπος Καπουρτίδης, λέγοντας ότι πλέον οι Μωμόεροι έγιναν έθιμο της πόλης μας.

ΤΟ ΣΥΡΣΙΜΟ ΤΗ ΤΣΑΝΤΑΪ

Πολλά και ξεχωριστά είναι τα χριστουγεννιάτικα και τα πρωτοχρονιάτικα ήθη κι έθιμα που χαρακτηρίζουν τον τόπο και τη χώρα μας κι αποτελούν πολύτιμα στοιχεία της πλούσιας πολιτιστικής μας ιστορίας και κληρονομιάς.

Ένα από τα έθιμα αυτά, το έθιμο τσαντάι, δηλαδή της τσάντας, αναβίωσε στην Ευξείνου Λέσχη Βέροιας, την Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου 2023, από τον Ποντιακό Σύλλογο της Κοινότητας Δάφνης του Δήμου Σκύδρας σε συνεργασία με το σύλλογο μας..

Πρόκειται λοιπόν για ένα έθιμο που από τον Πόντο έχει μεταφερθεί και τηρούνταν μέχρι και πριν μερικές δεκαετίες σε χωριά της Μακεδονίας με κατοίκους ποντιακής καταγωγής.

Σύμφωνα με το έθιμο, για το καλό της χρονιάς, ομάδα μεταμφιεσμένων που είναι γνωστοί ως Μωμο'έρια επισκέπτεται σπίτια και ζητά από τους νοικοκυραίους να γεμίσουν την τσάντα της ομάδας με ό,τι καλό υπάρχει στο σπίτι. Πάνω σ' αυτό το δούναι και λαβείν του περιεχομένου της τσάντας αναπτύσσονται διάλογοι και δρώμενα με διασκεδαστικό χαρακτήρα.

Από την μισάνοιχτη πόρτα τα Μωμο'έρια πέταξαν μέσα στην αίθουσα το τσαντάι, που ήταν δεμένο με σχοινί, ζητώντας από τους σπιτιανούς (νοικοκυραίους) να το γεμίσουν «ας σ'όλια τα ευλοΐας του Θεού που ευρύνονταν σο σπιτ'», δηλαδή με όλα τα ευλογημένα από το Θεό αγαθά που βρίσκονταν μέσα στο σπίτι. Κι απ' αυτό το σημείο ξεκινάν τα ευτράπελα γεγονότα με τους νοικοκυραίους να βάζουν αρχικά στην τσάντα άχρηστα αντικείμενα για να «περιπαίζουν» και να «εξοργίσουν» τα Μωμο'έρια τα οποία με φωνές κι έντονο διάλογο τελικά «καταφέρνουν» να τους γεμίσουν οι νοικοκυραίοι το τσαντάι με τα καλύτερα αγαθά που υπάρχουν στο σπίτι.

Στη συνέχεια ακολούθησε φαγοπότι κι ανταλλαγή ευχών για καλή χρονιά με Υγεία και ευλογία και βέβαια δεν έλειψαν οι χοροί και τα τραγούδια μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες.

Πάσχα εν Πόντω

της Λένας Σαββίδου

Δύο υπέροχα έθιμα

Τα έθιμα της Μεγάλης Εβδομάδας «τουρνίκες» και «καθίζω τζιχτζιράνο»

Ο πλούτος των εθμικών δρώμενων της Μεγάλης Εβδομάδας που έφεραν οι πρόσφυγες από τον Πόντο, είναι ασύλληπτου εύρους και ομορφιάς. Ο χρόνος, δυστυχώς, πολλά από αυτά τα θάμπωσε στη μνήμη κι άλλα τα παράλλαξε στο πέρασμα του. Το ευτυχές όμως είναι πως μέσα από λαογραφικές μελέτες και καταγραφές πολύ μεγάλο μέρος τους έχει διασωθεί κι έτσι ακόμη κι αν δεν υπάρχουν ως κομμάτια του «εορταστικού» βίου μας, μπορούμε να τα εντοπίσουμε, να τα μελετήσουμε και φυσικά να τα ματαγαπήσουμε και να τους ξαναδώσουμε «ανάσα», εντάσσοντας τα στην σύγχρονη πραγματικότητα μας.

Ένα πολύ όμορφο έθιμο που μας έρχεται από την περιοχή του Ακ Νταγ Ματέν είναι οι Τουρνίκες. Το έθιμο αυτό το κατέγραψε ο Γ. Φωτιάδης στην εργασία του «Από τα πασχαλινά έθιμα του Ακ Δαγ Ματέν» που δημοσιεύτηκε στον 38ο τόμο του Αρχείου Πόντου. Οι τουρνίκες ήταν τα αυγά που οι νοικοκυρές έβαφαν κι ετοιμάζαν για την Λαμπρή. Στο Ακ Νταγ Ματέν σε αντίθεση με ότι σήμερα επικρατεί, τα αυγά τα έβαφαν το Μεγάλο Σάββατο. Η συνήθεια να βάφονται αυγά ανήμερα του Μεγάλου Σαββάτου, κατά τον Φωτιάδη που φέρει στο φως και τη σχετική μαρτυρία, δεν έχει γνωστή προέλευση. Προσωπικά το θυμάμαι να συμβαίνει και στο δικό μας σπίτι-είμαστε πρόσφυγες από το χωριό Σιον (Επαρχίας Χαλδίας, τμήμα Χερσιάνων-Κελκί)-τουλάχιστον 40 χρόνια πριν, αρχές δεκαετίας του 70 και σταδιακά να εκλείπει και τα αυγά να βάφονται σταθερά πλέον την Μεγάλη Πέμπτη. Οι τουρνίκες δεν ήταν αποκλειστικά κόκκινα αυγά αλλά έχαιραν πλήθος χρωμάτων, όπως είναι το κίτρινο, το γαλάζιο και το πράσινο και πέραν των ωραίων χρωμάτων τους ήσαν πλουμιστές με όμορφα σχέδια. Τα αυγά που θα βαφόταν το Μεγάλο Σάββατο τα διάλεγαν από τα μέσα περίπου της Σαρακοστής και τα ξεχώριζαν σε εξαιρετικά γερά και σε...συνηθισμένα. Τα γερά έμεναν ξεχωρα από τα υπόλοιπα και ξεχωρα βαφόταν.

Ένα δεύτερο έθιμο που σχετίζεται με το βάψιμο των αυγών και που κι αυτό μας έρχεται από την περιοχή του Ακ Νταγ Ματέν, το παραθέτει πάλι ο Γ. Φωτιάδης στην παραπάνω αναφερθείσα μελέτη του και είναι το «καθίζω τζιχτζιράνο». Το έθιμο αυτό το κρατούσαν οι μερακλήδες του τσουγκρίσματος των αυγών και σκοπό είχε να δώσει αυγά τέτοια που κυλούν και στέκονται στη μύτη και κατά το σπάσιμο τους ακούγεται θόρυβος σαν να σπάζει κέλυφος σαλιγκαριού. Για να το πετύχουν αυτό χρησιμοποιούσαν τη χόβολη. Την άνοιγαν και πάνω στη πυρακτωμένη πλάκα της έστρωναν στάχτη. Πάνω σε αυτή τη στάχτη τοποθετούσαν τα αυγά με τη μύτη προς τα κάτω και τα σκέπαζαν με ένα κιούπι. (Το κιούπι είναι το πήλινο σκεύος που σήμερα θα λέγαμε μικρό κανάτι ή μικρό πυθάρι). Από πάνω έριχναν τα αναμμένα κάρβουνα, τη χόβολη δηλαδή. Μέσα σε 24 ώρες ότι υπήρχε στο εσωτερικό του αυγού κατακαθόταν στη μύτη αυτού, ξεραινόταν, κολλούσε στον φλοιό και γινόταν σαν ένα σώμα με αποτέλεσμα όπως κι αν κυλούσε το αυγό να έρχεται να κάθεται στη μύτη, μιας κι εκεί πλέον είχε μετατοπιστεί κι όλο το βάρος του. Κατά το σπάσιμο αυτών των αυγών, όπως προαναφέρθηκε, δημιουργούταν ήχος ιδιαίτερος και οι μερακλήδες πρόβαλλαν το... μεράκι τους.

Σήμερα ο χρόνος που διαθέτουμε στο να προετοιμαστούμε για τη Λαμπρή ολένα και λιγοστεύει. Αυτό μας αναγκάζει να σβήνουμε από το τεφτέρι μας, όσα μας καθυστερούν από τις επείγουσες εργασίες μας ή να τα αντικαθιστούμε με ότι γίνεται ταχύτερα κι ευκολότερα. Έτσι, αγοράζουμε τα κουλουράκια έτοιμα ψημένα από το φούρνο, τα τσουρέκια τα παραγγέλνουμε στο ζαχαροπλαστείο γιατί που χρόνος να ζυμώσουμε και τα τελευταία χρόνια δε βάφουμε μήτε αυγά μιας και κυκλοφορούν καλοβαμμένα και καλογουαλισμένα πασχαλινά αυγά στα ράφια των υπεραγορών. Ας αναλογιστούμε όμως τι χάνουμε έτσι...κι όχι μόνον μέσα από τον κόσμο των ηθών και των εθίμων μας, μα κυρίως μέσα από την ίδια μας την ψυχή που πλέον ξεχνά να ευφραίνεται και να αγάλλεται. Ξεχνά να συμμετέχει και να δημιουργεί.

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Γράφει ο Γιώργος Χειμωνίδης

«Το Κέντρο Ποντιακών Μελετών (ΚΕ.ΠΟ.ΜΕ.) ιδρύθηκε στην Αθήνα το Μάιο του 1985. Τον Οκτώβριο του 1986 ιδρύθηκε το παράρτημα της Θεσσαλονίκης. Ήταν μια πρωτοβουλία, Ποντίων της δεύτερης και τρίτης γενιάς με διαφορετικές ιδεολογικές και πολιτικές καταβολές αλλά με ένα μεγάλο κοινό ενδιαφέρον, αγωνία, προσέγγιση της Ποντιακής υπόθεσης».

Ιδρύθηκε σε μια περίοδο όπου οι μνήμες, οι διηγήσεις, η μετάδοση της γλώσσας από τις προηγούμενες στις νέες γενιές των Ποντίων εξαντλούνται και ταυτόχρονα το τραγούδι, ο χορός, το θέατρο δεν επαρκούν από μόνα τους να διατηρήσουν και να αναπτύξουν την ποντιακή συνείδηση και ταυτότητα.

Έτσι σ' αυτήν την Ιστορική συγκυρία το « Δικαίωμα στην Μνήμη », η γνώση δηλαδή της Ιστορίας των Ποντίων και ειδικότερα των πολιτικοϊστορικών λόγων που καθόρισαν την εξέλιξη και σημερινή ποντιακή πραγματικότητα σε όλο τον κόσμο, αποτελεί επιτακτικά μια πρώτη βασική συνθήκη για την ποντιακή ύπαρξη και συνέχεια.

Για το ΚΕ.ΠΟ.ΜΕ. το ποντιακό πρόβλημα είναι ζήτημα συστηματικής εξόντωσης ενός λαού για τον λόγο της ιδιαίτερης εθνικής και πολιτιστικής ταυτότητάς του. Εξόντωση που επιδιώχθηκε και πραγματοποιήθηκε με μια πολιτική βιαιοτήτων, σφαγών, διώξεων, εξορίας, εκτοπίσεως και συστηματικής γενοκτονίας.

Στον ποντιακό λαό αμφισβητήθηκε το δικαίωμα στην ύπαρξη, το δικαίωμα στο σεβασμό της εθνικής και πολιτιστικής του ταυτότητας, το δικαίωμα να διατηρεί την ειρηνική κατοχή του εδάφους του.

Υπεύθυνο για το έγκλημα της γενοκτονίας του Ποντιακού λαού, το βαρύτερο έγκλημα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, είναι το Οθωμανικό και το Κεμαλικό Κράτος της Τουρκίας. Έτσι ένας μεγάλος αριθμός Ποντίων, που δεν επέστρεψαν στα πατρίδα εδάφη των προγόνων τους, εδώ στην Ελλάδα, ύστερα από τα γεγονότα της εξορίας και της γενοκτονίας, οδηγήθηκε άθελά του σε άλλες χώρες όπου μένει ακόμη πρόσφυγας, γιατί αν ένα άτομο χάσει μια φορά την πατρίδα του, τότε σε όλη την ζωή του θα είναι πρόσφυγας.

Το μεγαλύτερο έγκλημα, με αυτουργό το Τουρκικό Κράτος, το οποίο διαπράχθηκε σε βάρος του Ποντιακού Ελληνισμού και το οποίο δεν επιδέχεται ούτε παραγραφή, ούτε λήθη, ούτε πολύ περισσότερο συγχώρεση ή οποιαδήποτε άλλη δικαιολογία, είναι το γεγονός της γενοκτονίας. Κάθε λαός έχει το αναφαίρετο δικαίωμα να απαιτεί με επιμονή και ιστορική τεκμηρίωση την δικαίωση του, την επίσημη αναγνώριση των εγκλημάτων και φρικαλεοτήτων που διαπράχθηκαν σε βάρος του.

ΕΛΔΤΕ ΝΑ ΓΕΜΙΣΟΥΜΕ ΤΟ ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΜΕ ΔΥΤΗΝ ΤΗΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΠΑ ΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΝ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΤΟΥΣ ΟΛΟΙ ΟΙ ΓΥΡΩ ΜΑΣ

Άγιος Θεόδωρος ο Μεγαλομάρτυρας ο Γαβράς

Θεοδώρων ὕστατος Γαβρᾶς μαρτύρων, Σπεύσας στεφάνων, ἠξιώθη τῶν ἰσων, Δευτερῆ Θεόδωρος ἔτλη πῦρ, γηθόσυνος κῆρ

Σύμφωνα με την Ακολουθία του, ο Άγιος Θεόδωρος ο Μεγαλομάρτυρας ο Γαβράς, γεννήθηκε τον 10ο αιώνα μ.Χ. στην κωμόπολη της Χαλδίας Αρτα (ή Άτρα), από γονείς ευσεβείς και ένδοξους. Χρημάτισε στρατιωτικός αρχηγός και κυβερνήτης της Τραπεζούντας και ανεδείχθη υπερασπιστής της Ορθοδόξου πίστεως και προστάτης των πτωχών και των αδυνάτων.

Σε μία συμπλοκή με τους Σελτζούκους Τούρκους συνελήφθη αιχμάλωτος και προκειμένου να μην αρνηθεί το Χριστό και την πίστη του, μαρτύρησε μετά από φρικτά και μεγάλα βασανιστήρια, στις 2 Οκτωβρίου 1098 μ.Χ. στη Θεοδοσιούπολη (Ερζερούμ).

Σύμφωνα με το συναξάρι του, για να τιμηθεί η μνήμη του κατασκευάστηκε ναός στην Τραπεζούντα. Ο ναός υπήρξε δωρεά του ανιψιού του Θεοδώρου, Κωνσταντίνου Γαβρά, ο οποίος διετέλεσε, όπως και ο θείος του, στρατηγός του θέματος Χαλδίας με πρωτεύουσα την Τραπεζούντα το διάστημα 1118-1143 μ.Χ. Χτίστηκε ανατολικά της πόλης στη συνοικία του Αγίου Βασιλείου και κοντά στο ναό της Αγίας Άννας. Μετά την ανέγερσή του ο Κωνσταντίνος Γαβράς μετέφερε εκεί με τιμητική πομπή την κάρα του μάρτυρα. Ο ναός του Αγίου Θεοδώρου καταστράφηκε από άγνωστη αιτία λίγο πριν ή κατά τη διάρκεια των χρόνων της Αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών της Τραπεζούντας (β' μισό 12ου - α' μισό 14ου αιώνα μ.Χ.). Από το αρχικό κτίσμα του Κωνσταντίνου Γαβρά φαίνεται πως διατηρήθηκε περίπου έως τις αρχές του 20ού αιώνα μόνο ο γυναικωνίτης, δηλαδή το βόρειο τμήμα του ναού. Για το κτίσμα του 12ου αιώνα μ.Χ. τίποτα άλλο δεν είναι γνωστό.

Σε χρυσόβουλο που εξέδωσε ο Αλέξιος Γ' Μέγας Κομνηνός της Τραπεζούντας (1349 - 1390 μ.Χ.) το 1364 μ.Χ. και αφορούσε την παραχώρηση προνομίων στους Βενετούς εμπόρους της πόλης γίνεται λόγος για μοναστήρι αφιερωμένο στον Άγιο Θεόδωρο Γαβρά, πληροφορία που δεν πιστοποιείται από το συναξάρι του, το οποίο αναφέρει μόνο τον αρχικό ναό που είχε χτιστεί από τον Κωνσταντίνο Γαβρά. Στο χρυσόβουλο του Αλεξίου επικυρωνόταν μεταξύ άλλων η παραχώρηση εδαφών στους Βενετούς σε περιοχή που εκτεινόταν από το μοναστήρι του Αγίου Θεοδώρου Γαβρά και προς τη θάλασσα, στις ανατολικές υπώρειες της πόλης. Φαίνεται πως, κατά τα τελευταία χρόνια της Αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών, κατασκευάστηκε άλλος μικρός δίκωγχος ναός που ενσωμάτωσε το σωζόμενο βόρειο τμήμα του αρχικού ναού του 12ου αιώνα μ.Χ. (γυναικωνίτης). Το κτίσμα αυτό ασφαλώς ανήκε στο μοναστικό συγκρότημα του Αγίου Θεοδώρου Γαβρά, όμως η ταύτισή του με το καθολικό της μονής δεν είναι ασφαλής, δεδομένων των μικρών διαστάσεών του, αλλά και επειδή στα έγγραφα της εποχής δε γίνεται καθόλου λόγος για την τυπολογία του καθολικού.

Το μοναστήρι του Αγίου Θεοδώρου Γαβρά μετά την κατάληψη της περιοχής από τους Οθωμανούς παρέμεινε ορθόδοξο αλλά ερειπώθηκε με την πάροδο του χρόνου. Ο παλιός γυναικωνίτης, μόνος από το υπόλοιπο συγκρότημα, διατηρήθηκε σε σχετικά καλύτερη κατάσταση έως τις αρχές περίπου του 20ού αιώνα μ.Χ., οπότε ο χώρος μετατράπηκε σε κοιμητήριο. Οι πληροφορίες που έχουμε σήμερα για τη μορφολογία και τη διακόσμηση του χώρου του γυναικωνίτη προέρχονται από τον Ι. Μηλιόπουλο, ο οποίος μελέτησε τα ερείπια του μοναστικού συγκροτήματος, όπως σώζονταν έως τις αρχές του

20ού αιώνα (1930 μ.Χ.), και προχώρησε σε δημοσίευση των στοιχείων. Έκτοτε φαίνεται πως το συγκρότημα ερειπώθηκε τελείως, καθώς στο χώρο δεν σώζονται πλέον ίχνη των μεσαιωνικών κτισμάτων. Αναφέρεται επίσης ότι σε κάποιον από τους τοίχους του γυναικωνίτη είχε απεικονιστεί το λάβαρο του Κωνσταντίνου Γαβρά. Η παράσταση του λαβάρου αποτελούνταν από τρεις χρωματικές ζώνες (καστανή, λευκή και κυανή), που στο μέσο έφεραν ένα στέμμα και στα κάτω άκρα, αριστερά και δεξιά αντίστοιχα, ένα μονοκέφαλο αετό (το έμβλημα των ηγεμόνων της Τραπεζούντας) και τον Άγιο Ευγένιο ολόσωμο, μετωπικό, με επισκοπικό ένδυμα. Ο γυναικωνίτης διέθετε επιπλέον τρεις θύρες στα ανατολικά, δυτικά και νότια. Πάνω από τη δυτική θύρα εικονιζόταν παράσταση του Χριστού με δεμένα χέρια και γερμένο κεφάλι, ενώ στο πίσω μέρος της σύνθεσης διαγραφόταν ο σταυρός. Πρόκειται για τον εικονογραφικό τύπο της Άκρας Ταπείνωσης. Έξω από την Τραπεζούντα, στην περιοχή Κουνακαλίν, στην Άνω Ματζούκα, έχει εντοπιστεί κοντά στο χωριό Κουνάκα (σημ. Kūzükkonak) ένα μικρό εξωκλήσι με παλιές τοιχογραφίες, το οποίο είναι επίσης αφιερωμένο στον Άγιο Θεόδωρο Γαβρά (Αγε-Γάβρας). Το κτίσμα βρίσκεται στην Κουρανόη (Kourance), τοποθεσία στα βορειοδυτικά του χωριού, στις ανατολικές πλαγιές του όρους Μελά και σε υψόμετρο 1.200 μ. Ο Bryer, χωρίς να προβεί σε ειδικότερη χρονολόγησή του, επισημαίνει πως η αφιέρωσή του στον Θεόδωρο Γαβρά μπορεί να υποδηλώνει ότι ήταν μεσαιωνικό. Η αφιέρωση του εξωκλησιού στον Γαβρά είναι ενδεικτική για τη θέση που κατείχε ο άγιος στη θρησκευτική παράδοση της ευρύτερης περιοχής και συνακόλουθα για τη διάδοση της λατρείας του.

Απολυτίκιον

Ἦχος α΄

Τῆς Χαλδεΐας ἡγεμῶν καὶ προστάτης ὑπάρχων, Σὺ ὁ βλαστὸς τῶν Γαβράδων, ὑπὲρ Χριστοῦ τὸ σὸν αἷμα ἐξέχεας· μὴ πτοηθῆς τὰς ἀπειλὰς τῶν δυσμενῶν, ἐν οὐρανοῖς νῦν ἀγάλλῃ τῷ θρόνῳ τῆς τρισηλίου θεότητος παριστάμενος. Δόξα τῷ σὲ ἰσχύσαντι Θεῷ, δόξα τῷ σὲ στεφανώσαντι Χριστῷ, δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι θεῷ Πνεύματι, Θεόδωρε πάνσοφε.

Κοντάκιον

Ἦχος δ΄

Τῆς Ἐφῶς στρατηγὸς ὑπερθαύμαστος, καὶ τῶν Γαβράδων βλαστὸς ὑπερμέγιστος, τῆς Τραπεζούντος ἄριστος ὁ πρῦτανις φρουρός, σκέπε, φρούρει, φύλαττε τοὺς πιστῶς σε ὑμνοῦντες θρόνῳ παριστάμενος τῆς ἀγίας Τριάδος, ἦν ἐκδυσώπει σῶζεσθαι ἡμᾶς, Μεγαλομάρτυς Θεόδωρε τρισόλβιε.

Το έθιμο του «Χάσκα»

Το έθιμο «Χάσκα» είναι ένα αποκριάτικο έθιμο που τηρείται κυρίως στην περιοχή της Μακεδονίας, την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς.

Σύμφωνα με αυτό ο γεροντότερος της οικογένειας δίνει μια κλωστή σε έναν πλάστη στην άκρη της οποίας δένεται ένα ξεφλουδισμένο βραστό αυγό. Όλοι κάθονται οκλαδόν σε ένα γύρο και από την μέση ο παππούς κουνάει σαν εκκρεμές το αυγό στα στόματα των μελών της οικογένειας, τα οποία έχουν δεμένα στην πλάτη τα χέρια τους και προσπαθούν να το πιάσουν με το στόμα. Η διαδικασία είναι πολύ διασκεδαστική γιατί δεν είναι εύκολο να φαγωθεί το αυγό. Όποιος τα καταφέρει όμως θεωρείται τυχερός.

Το έθιμο της Χάσκας το επιβάλλει η σαρακοστιανή επιταγή που λέει «με αυγό κλείνει το στόμα το βράδυ της απόκριας και με αυγό ανοίγει πάλι το βράδυ της Ανάστασης» και μας υπενθυμίζει τη νηστεία που πρέπει να τηρηθεί στο μεσοδιάστημα αυτό.

Στο τέλος του εθίμου οι συμμετέχοντες ζητούσαν συγχώρεση ο ένας από τον άλλον, οι μικρότεροι ασπάζονταν τα χέρια των μεγαλύτερων της οικογένειας (παππούς, πατέρας, νονός) και εύχονταν καλή σαρακοστή και καλή Ανάσταση.

Χελιδονίσματα

Σε πολλές περιοχές της χώρας μας στις 21 Μαρτίου ημέρα της εαρινής ισημερίας ή και γενικά μέσα στο Μάρτιο, τα μικρά παιδιά γυρνάνε στα σπίτια κρατώντας ένα αρθρωτό ομοίωμα χελιδονιού, την «χελιδόνα» και τραγουδούν ένα είδος καλάντων, τα χελιδονίσματα.

Το έθιμο της χελιδόνας, έχει τις ρίζες του στην αρχαία Ελλάδα και στον Πόντο και επιβιώνει μέχρι τις μέρες μας σε πολλά μέρη της Ελλάδας όπως Ήπειρο, Μακεδονία, Θράκη και Δωδεκάνησα.

Την «χελιδόνα» σε κάποιες περιοχές την στολίζουν με φύλλα κισσού, που είναι χαρακτηριστικό της αειθαλούς βλάστησης, σε άλλες με ζουμπούλια ή άλλα ανοιξιάτικα λουλούδια, κι αλλού της κρεμούν κουδουνάκια και πολύχρωμα χαρτιά.

Οι ανθοστολισμένοι «Χελιδονιστές» της ΕΛΒέροιας, κάθε χρόνο 'αναστατώνουν' ευχάριστα την πόλη της Βέροιας χαιρετίζοντας την άνοιξη και απαγγέλλοντας στίχους, για να διώξουν τον χειμώνα και να φέρουν ποιο ζεστές ημέρες.

Κάποια χελιδονίσματα

Ήρθε ήρθε χελιδόνα
ήρθε και άλλη μεληδόνα
κάθισε και λάλησε
και γλυκά κελάηδησε:
"Μάρτη, Μάρτη μου καλέ,

και Φλεβάρη φοβερέ
κι αν φλεβίσεις κι αν τοικνίσεις
καλοκαίρι θα μυρίσεις.
Κι αν χιονίσεις κι αν κακίσεις,
πάλιν άνοιξη θ' ανθίσεις.

Η Αποκριά, η Καθαρή Δευτέρα και ο κουκαράς

Η Αποκριά (Εμπονέστα)

Η Αποκριά λεγόταν εμπονέστα (προέρχεται από την λέξη απονήστια- εμπρός από τη νηστεία). Τα φαγητά που περίσσευαν από την προηγούμενη ημέρα της αποκριάς τα έδιναν σε φτωχές οικογένειες, κυρίως τουρκάλες που τριγυρνούσαν στις ελληνικές γειτονιές για τον σκοπό αυτό. Χαρακτηριστική είναι η ερώτηση που απηύθυναν οι τουρκάλες μόλις αντίκριζαν μια ελληνίδα νοικοκυρά: Κόγκσου, αρτούχ - μαρτούχ γιόκμου; Δηλαδή: Γειτόνισσα, περισσεύματα - ξεπερισσεύματα δεν έχει; Και οι ελληνίδες σχολίαζαν μεταξύ τους: Οσημέρον οι τουρξάδες α έχ'νε μπαϊράμ. Δηλαδή: Σήμερα οι τουρκάλες θα έχουν Πάσχα.

Δικαίωμα να φάνε από τα περισσεύματα είχαν μόνο όσοι ξενυχτούσαν τραγουδώντας και διασκεδάζοντας χωρίς να κοιμηθούν καθόλου. Αν κάποιος κοιμόταν έχανε αυτό το δικαίωμα. Πριν κοιμηθούν το βράδυ της αποκριάς σφράγιζαν το στόμα τους για την περίοδο της νηστείας τρώγοντας ένα αυγό και λέγοντας: Με τ' ωβόν εβούλωσά το, με τ' ωβόν θ' ανοίγ' ατο. Δηλαδή με το τέλος της νηστείας, μετά την ανάσταση το πρώτο μη νηστισμό που θα φάει θα είναι το κόκκινο αυγό. Οι Πόντιοι ήταν πολύ αυστηροί με την νηστεία.

Η Καθαρή Δευτέρα

Στον Πόντο η Καθαρή Δευτέρα δεν ήταν ημέρα γλεντιού και πετάγματος αετού. Ήταν ημέρα γενικού καθαρισμού όλων των σκευών και αντικειμένων που είχαν σχέση με το φαγητό. Έβγαζαν όλο το νοικοκυριό από το σπίτι και έκαναν γενική καθαριότητα των πάντων. Για τον τελειότερο καθαρισμό χρησιμοποιούσαν την κατενή. Η κατενή είναι η γνωστή στους παλαιότερους αλυσίδα. Σε ένα καζάνι έβραζαν νερό με στάχτη και μ' αυτό καθάριζαν τα μεταλλικά και ξύλινα σκεύη και αντικείμενα. Τα κρεατοκούρια, τα ξύλινα κούτσουρα που επάνω έκοβαν τα κρέατα και έφτιαχναν και κιμά, όχι μόνο τα έπλεναν αλλά και τα έξυναν με αιχμηρά εργαλεία για να εξαφανιστεί κάθε ίχνος λίπους που ενδεχομένως είχε εισχωρήσει στο ξύλο. Παρομοίως έξυναν και τα κοβλάκια (ξύλινα δοχεία για βούτυρο) και τα καρσάνια (ξύλινες λεκάνες). Τα χάλκινα σκεύη αφού τα έπλεναν, τα έτριβαν με στάχτη για να γυαλίσουν.

Ο κουκαράς

Τον κουκαρά κατασκεύαζαν οι γονείς κρυφά από τα παιδιά τους. Αυτός αποτελούνταν από ένα μεγάλο κρεμμύδι ή πατάτα πάνω στο οποίο κάρφωναν σε ημικύκλιο εφτά φτερά από κότα ή κόκορα (όσες οι εβδομάδες της νηστείας). Χωρίς να γίνουν αντιληπτές από τα παιδιά τον κρεμούσαν από το ταβάνι στην είσοδο του σπιτιού. Το κρέμασμα γινόταν το πρωί της Καθαρής Δευτέρας (χαράματα). Έτσι όταν ξυπνούσαν τα παιδιά αντίκριζαν τον κουκαρά να κρέμεται από το ταβάνι και να κουνιέται. Αν δεν συμμορφώνονταν με το κράτημα της νηστείας τα φοβέριζαν ότι θα τα φάει ο κουκαράς. Με τρόπο φυσούσαν τον κουκαρά που καθώς κουνιόταν και περιστρέφονταν προκαλούσε τον φόβο. Κάθε εβδομάδα που περνούσε (Σάββατο) αφαιρούσαν και ένα φτερό μέχρι να τελειώσουν όλα με το τελείωμα της νηστείας.

Σε πολλά μέρη της Ελλάδας το αντίστοιχο έθιμο είναι η κυρά Σαρακοστή όπου σε μια κόλλα χαρτί σχεδιάζουμε μια γυναίκα και με το ψαλίδι την κόβουμε στο περίγραμμα της. Αυτή είναι η κυρά Σαρακοστή η οποία δεν έχει στόμα νηστεία), τα χέρια της είναι σταυρωμένα (προσευχή) και έχει 7 πόδια όσες και οι 7 εβδομάδες της Σαρακοστής. Κάθε Σάββατο κόβουμε κι ένα πόδι. Το τελευταίο πόδι το κόβουμε το Μεγάλο Σάββατο, το βάζουμε μέσα σ'ένα ξερό σόκο ή καρύδι κι όποιος το βρει στο Πασχαλιάτικο τραπέζι του φέρνει εulογία.

Την Κυρά Σαρακοστή που είναι έθιμο παλιό οι γιαγιάδες μας τη φτιάχναν με αλεύρι και νερό!

Για στολίδι της φορούσαν στο κεφάλι της σταυρό και το στόμα της ξεχνούσαν γιατί νήστευε καιρό!

Και μετρούσαν τις ημέρες με τα πόδια της τα εφτά κόβαν ένα τη βδομάδα, μέχρι να 'ρθει η Πασχαλιά!

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Ξέρατε ότι το πρώτο γραμματόσημο εκδόθηκε το 1840 από τα αγγλικά ταχυδρομεία με σκοπό τον έλεγχο της εισπραχίας των εσόδων από την αλληλογραφία. Σιγά σιγά άρχισαν να υιοθετούν αυτή τη μέθοδο και άλλες χώρες, εκτυπώνοντας τα δικά τους γραμματόσημα. Αρχικά στα γραμματόσημα απεικονίζονταν συνήθως οι ηγέτες των χωρών, αλλά η θεματολογία άρχισε με τον καιρό να ποικίλει.

Στη χώρα μας το πρώτο ελληνικό γραμματόσημο εκδόθηκε από τα ελληνικά ταχυδρομεία το 1861 και απεικόνιζε την κεφαλή του θεού Ερμή, τον αγγελιοφόρο των Θεών της ελληνικής μυθολογίας. Ήταν σχέδιο του Γάλλου καλλιτέχνη Albert Barre, διευθυντή του Γαλλικού νομισματοκοπείου και η εκτύπωση έγινε στη Γαλλία, με τη μέθοδο της

χαλκογραφίας.

Από τότε έως και σήμερα πολλοί αξιόλογοι Έλληνες καλλιτέχνες σχεδίασαν γραμματόσημα εμπνευσμένα από τον μεγάλο πλούτο της χώρας μας σε ιστορία, παράδοση, τέχνες, φύση, αθλητισμό κτλ. Τα γραμματόσημα επίσης απεικόνισαν και τιμήσαν σημαίνοντα πρόσωπα της Ελλάδας όπως ποιητές, ιστορικούς, συγγραφείς, μουσουργούς αλλά και για τις αλησμόνητες πατρίδες της Ανατολής.

Μία σημαντική σειρά αυτών των γραμματόσημων εκδόθηκε το 1985 από τα ΕΛΤΑ προς τιμή του μοναδικού μας Πόντου και απεικόνιζε σημαντικά ιστορικά στοιχεία, όπως κάποια φαίνονται στα γραμματόσημα που παραθέτουμε προς ενημέρωσή σας.

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ που νομίζουμε ότι είναι ελληνικές

Η συνύπαρξη των λαών ανεξαρτήτως θρησκείας ή εθνότητας φέρνουν τους λαούς πιο κοντά και οι ανάγκες επιβίωσης δημιουργούν καταστάσεις επηρεασμού όλων των στοιχείων πολιτισμού και παράδοσης, που τις ζούμε και σήμερα.

Έτσι πολλές ελληνικές λέξεις βρίσκονται στο λεξιλόγιο άλλων χωρών αλλά και στο ελληνικό λεξιλόγιο προστέθηκαν λέξεις από τη δυτική Ευρώπη και από όλο τον κόσμο.

Πολλές είναι οι τουρκικές λέξεις που νομίζουμε ότι είναι ελληνικές και τις χρησιμοποιούσαν στον Πόντο οι πρόγονοί μας αλλά και τις χρησιμοποιούμε καθημερινά ακόμη και σήμερα. Ας αναφέρουμε μερικές (ένα μικρό δείγμα) για να επαληθεύσουμε τα προαναφερόμενα.

Αγάς: αυταρχικός
Αλάνι: μάγκας, αλήτης
Αβανάκς: ο βλάκας, ο ανόητος
Αλαί: συνοδεία, πομπή, πλήθος
Άντζα: μόλις, ίσα-ίσα
Γότς: τράγος
Γ(Κ)οτοάπασης: δημογέροντας
Γ(Κ)ουμ: άμμος
Γούρι: τύχη
Τεμέκ: σαν, λες να
Παρά: χρήμα
Μεσέλ: χωρατά, ζήτημα, μεσέλια
Μασαλάχ: Εύγε, μπράβο
Μάνι-μάνι: γρήγορα-γρήγορα
Κουζούμ-γιαβρούμ: κορίτσι μου
Ερίφς: άνθρωπος
Εκμέκ: ψωμί
Γουρζούζης: ανάποδος
Ζαμάν: αδιαφορία, παλιοί καιροί
Τσακμάκ: αναπητήρας
Κασμάς: αξίνα
Καντάρ: ξύλο που κρατά τη ζυγαριά
Κανάτ: φύλο παραθύρου, φτερά(μψ)
Χαπάρ: ειδηση
Καρά: μαύρο
Κιόσκι: περίπτερο
Κουζούμ: το κορίτσι
Κουβάς: δοχείο
Μερεμέτι: μικροεπισκευή
Γιαβάς-γιαβάς: σιγά-σιγά
Μουστερής: πελάτης
Πακάλτς: μπακάλης
Παχτός: κήπος
Πατσάχ: ποδοκνήμη
Σαντούχ: σεντούκι
Σαρμά: σαρμάς
Τουλούμ: αγγείο
Χοτλαεύω: βρυκολακιάζω
Χαλέ: αποχωρητήριο
Χαϊβάν: ζώο
Καζάν: καζάνι
Ντέρτι: καημός
Σόμπα: θερμάστρα
Τσέπη: θυλάκιο
Φαρσί: πολύ καλά
Χουί: ιδιοτροπία
Χαράμι: άδικα
Φλυτζάνι: κύπελο

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ 'Η ΑΝΤΑΛΛΑΞΙΜΟΙ;

Γράφει ο Γιώργος Συμεωνίδης

Τα τελευταία χρόνια με αφορμή την αθρόα είσοδο στη χώρα μας διαφόρων προσφύγων, μεταναστών ή παράτυπων μεταναστών ακούγεται συχνά από επίσημα ή ανεπίσημα χείλη η φράση «Η Ελλάδα ξέρει από πρόσφυγες, η Ελλάδα ξέρει από προσφυγά». Με αυτόν τον τρόπο συνειρμικά εξομοιώνουν όλους τους ανωτέρω αλλογενείς με τους Έλληνες που ήρθαν από τη Μικρά Ασία με τη Συνθήκη της Λωζάννης στις 24 Ιουλίου του 1923. Αυτό όμως κατά την προσωπική μου άποψη είναι και ανιστόρητο και προσβλητικό για τους Έλληνες της καθ' ημάς Ανατολής.

Οι Ρωμιοί που ήρθαν από το χώρο της Μικράς Ασίας δεν έχουν καμία σχέση με τη σύμβαση της Γενεύης του 1951 η οποία αναφέρεται στους πρόσφυγες.

Οι πρόσφυγες δεν έχουν για πατρίδα τους την χώρα στην οποία εισήλθαν. Οι Ρωμιοί είχαν πατρίδα, την Ελλάδα. Οι πρόσφυγες ζητούν άδεια παραμονής στη χώρα εισόδου. Οι Ρωμιοί δεν ζήτησαν άδεια παραμονής. Οι πρόσφυγες δεν μπορούν πάντα να κυκλοφορούν ελεύθερα σε ολόκληρη τη χώρα εισόδου τους. Οι Ρωμιοί μπορούσαν και μετακινούνταν ελεύθερα όπου ήθελαν. Οι πρόσφυγες αιτούνται τη χορήγηση ασύλου και υπηκοότητας. Ουδείς από τους Ρωμιούς που ήλθαν στην Ελλάδα ζήτησε τη χορήγηση ασύλου ή τη χορήγηση υπηκοότητας.

Στη συνθήκη της Λωζάννης η Τουρκία ως νικήτρια δύναμη ζήτησε επιτακτικά και η Ελληνική κυβέρνηση του Ελευθέριου Βενιζέλου απεδέχθη πλήρως την πρόταση της Τουρκίας για υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, τόσο των ανθρώπων όσο και των περιουσιών. Ως Ανταλλάξιμους η Τουρκία θεώρησε όλους τους Ρωμιούς που φύγαν από την Μ. Ασία μετά την 11 Οκτωβρίου 1912, δηλαδή μετά την έναρξη των βαλκανικών πολέμων στις 12-10-1912.

Με αυτόν τον τρόπο εγκατέλειψαν την Μικρά Ασία περίπου 1.650.000 έως 2.000.000 Ρωμιοί, ενώ την Ελλάδα άφησαν περίπου 670.000 Μουσουλμάνοι από Θεσσαλία, Ήπειρο, Μακεδονία και Νησιά.

Με τη συνθήκη λοιπόν της Λωζάννης, την οποία η Ελλάδα προσέχει ως κόρη οφθαλμού, όλοι όσοι έφυγαν ή εγκατέλειψαν την Μικρά Ασία (de facto) από Ρωμιοί της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έγιναν (de jure) Έλληνες της Ελληνικής Δημοκρατίας με πολιτογράφηση. Στα ιστορικά χρονικά της Ελλάδας είναι η πιο μεγάλη πολιτογράφηση με την οποία δόθηκε η Ελληνική υπηκοότητα σε τόσο μεγάλο αριθμό ανθρώπων.

Κατά τη γνώμη μου όλοι όσοι έχουμε καταγωγή από την Μικρά Ασία και τον Πόντο δεν πρέπει να χρησιμοποιούμε τις λέξεις ξεριζωμός και πρόσφυγες αλλά τον όρο Ανταλλάξιμοι.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στο θέμα της ανταλλαγής ήθελε να γίνει ότι συμφωνήθηκε με την Βουλγαρία στην συνθήκη του Νεϊγώ του 1919, δηλαδή την εκούσια ανταλλαγή πληθυσμού και περιουσιών κάτι που δυστυχώς η Τουρκία αρνήθηκε με επιμονή.

Η συνθήκη της Λωζάννης διήρκεσε από τις 11 Νοεμβρίου του 1922 έως τις 24-07-2023. Η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων ήρθε στην Ελλάδα πριν την τελική υπογραφή της συνθήκης, δηλαδή στο διάστημα που γίνονταν οι συζητήσεις στη Λωζάννη. Έλεγε λοιπόν ο πατέρας μου «Όταν έρθεν το χαπάρ ότι α σκώνε μας και ακλώσκουμε στην Ελλάδα.....», άρα εγκατέλειψαν τον Πόντο και έφυγαν όχι ως πρόσφυγες αλλά ως Ανταλλάξιμοι.

Παρακάθ προς τιμή του Παναγιώτη (Πανούλη) Μουρατίδη

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Ο άνθρωπος που τον ταύτιζε το πανελλήνιο με το πρότυπο του Πόντιου αντάρτη αλλά και του αναγνωρίσιμου χορευτή της Ευξείνου Λέσχη Βέροιας ήταν νοερά μαζί μας και μας συντρόφευε με ωραίες αναμνήσεις καθώς οι μουσικοί Χρήστος Καλιοντζίδης στη λύρα, Νίκος Σιδηρόπουλος στο λαούτο, Αλέξανδρος Μιμίδης στα πνευστά και ο Χρήστος Ασλανίδης στο νταούλι μας ταξίδεψαν στην Ανατολική "Ελλάδα".

Σε αυτή τη μοναδική βραδιά ο Σταύρος Σαββίδης τίμησε τον αείμνηστο Πάντσο τραγουδώντας παραδοσιακούς σκοπούς του πόντου ενώ τον συνόδευσαν ο Κων/νος Καπουρτίδης στη λύρα, ο Νίκος Σιδηρόπουλος στο λαούτο και ο Άκης Στολτίδης στο νταούλι. Το Δ.Σ. της Λέσχης ευχαριστεί όλα τα μέσα ενημέρωσης για την προβολή της εκδήλωσης, τους χορηγούς της εκδήλωσης και όλους τους συντελεστές που συνέβαλαν στην προετοιμασία και την πραγματοποίηση της αλλά κυρίως επιθυμεί να ευχαριστήσει όλους τους φίλους και τα μέλη της Λέσχης που τίμησαν με την παρουσία τους τον εκλιπόντα, χορεύοντας και διατηρώντας το κέφι αμείωτο μέχρι αργά τα μεσάνυχτα.

Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου με τα μάτια της ιστορίας και της επιστήμης

Συνέχεια από την 1η σελίδα

περίπου 326.000-382.000 [Ελλήνων](#). Οι επιζώντες κατέφυγαν στον Άνω Πόντο (στην [ΕΣΣΔ](#)) και μετά τη [Μικρασιατική Καταστροφή](#) το 1922, στην [Ελλάδα](#).

Θεωρείται τμήμα της [Γενοκτονίας του Ελληνισμού της Ανατολής](#). Η [γενοκτονία](#) έγινε από την κυβέρνηση των Νεότουρκων. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η εκτόπιση, η εξάντληση στις κακουχίες, τα βασανιστήρια, η πείνα, η δίψα, και πορείες θανάτου στην έρημο.

Η διεθνής βιβλιογραφία και τα κρατικά αρχεία πολλών χωρών εμπεριέχουν πλήθος μαρτυριών για τη γενοκτονία που διαπράχθηκε κατά των Ποντίων κατοίκων της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η γενοκτονία πραγματοποιήθηκε παράλληλα με γενοκτονίες εις βάρος και άλλων πληθυσμών, δηλαδή των Αρμενίων και των Ασσυρίων, με αποτέλεσμα ορισμένοι ερευνητές να θεωρήσουν τις επιμέρους διώξεις ως τμήματα μιας ενιαίας γενοκτονικής πολιτικής.

Κατόπιν εισήγησης του τότε Πρωθυπουργού [Ανδρέα Παπανδρέου](#), η Βουλή των Ελλήνων αναγνώρισε τη γενοκτονία το 1994, και ψήφισε την ανακήρυξη της 19ης Μαΐου ως «Ημέρα Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων στο Μικρασιατικό Πόντο».

Η διαδικασία εξόντωσης των ελληνικών πληθυσμών του Πόντου διακρίνεται ιστορικά σε τρεις συνεχόμενες φάσεις: από την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ως την κατάληψη της [Τραπεζούντας](#) από τον ρωσικό στρατό (1914-1916), η δεύτερη τελειώνει με το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (1916-1918) και η τελευταία ολοκληρώνεται με την εφαρμογή του Συμφώνου για την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας (1918-1923).

Α' και Β' φάση

Το κύμα μαζικών διώξεων ξεκίνησε στον Πόντο με την μορφή εκτοπίσεων το 1915. Οι εκτοπίσεις συνεχίζονταν ακατάπαυστα και κατά την εποχή που τα ρωσικά στρατεύματα εισήλθαν στην Τραπεζούντα στις αρχές του 1916. Ιδιαίτερα με το πρόσχημα ότι οι Πόντιοι υποστήριζαν τις κινήσεις των Ρώσων μεγάλος αριθμός κατοίκων από τις περιοχές της [Σινώπης](#) και της [Κερασούντος](#) εκτοπίστηκαν στην ενδοχώρα της Μικράς Ασίας. Σημειώθηκαν επίσης και εξαναγκαστικοί εξισλαμισμοί γυναικείων πληθυσμών.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του επίσκοπου Τραπεζούντας, ο αριθμός των θυμάτων αυτών των πολιτικών ανήλθε, για εκείνο το διάστημα, σε 100.000 περίπου. Δεν έπαψαν και οι διαμαρτυρίες από Αυστριακούς και Αμερικανούς διπλωμάτες κατά της οθωμανικής κυβέρνησης.

Γ' φάση

Ύστερα από την συνθηκολόγηση της Ρωσίας και την απόσυρση του ρωσικού στρατού από την περιοχή, εντάθηκαν οι διώξεις στην περιοχή. Με την άφιξη του Κεμάλ Ατατούρκ, τον Μάιο του 1919, στην περιοχή και την έξαρση του κινήματός του εντάθηκε η δράση ατάκτων ομάδων (τσετών) κατά των χριστιανικών πληθυσμών.

Στις 29 Μαΐου ο Κεμάλ ανέθεσε στον τσέτη, Τοπάλ Οσμάν, την επιχείρηση για τη διενέργεια μαζικών επιχειρήσεων κατά του τοπικού πληθυσμού. Σε αυτό το πλαίσιο, πραγματοποιήθηκαν οι σφαγές και οι εκτοπίσεις των Ελλήνων στη [Σαμψούντα](#) και σε 394 χωριά της περιοχής, κατοικημένα από ελληνικούς πληθυσμούς. Σχετικές αναφορές έχουν καταγραφεί από το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, καθώς και από τον Αμερικανό πρέσβη Χένρυ Μοργκεντάου.

Μεταξύ Φεβρουαρίου και Αυγούστου 1920

πραγματοποιήθηκε η πυρπόληση της Μπάφρας και η μαζική εξόντωση των 6.000 Ελλήνων που είχαν σπεύσει να βρουν προστασία στις εκκλησίες της περιοχής. Συνολικά από τους 25.000 Έλληνες που ζούσαν στις περιοχές της Μπάφρας και του Ααζάμ, το 90% δολοφονήθηκε, ενώ από τους υπόλοιπους, οι περισσότεροι εκτοπίστηκαν στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας.

Οι προύχοντες και οι προσωπικότητες του πνεύματος, συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν σε θάνατο από τα αποκαλούμενα "[Δικαστήρια της Ανεξαρτησίας](#)" στην [Αμάσεια](#), κατά τον Σεπτέμβριο του 1921. Παράλληλα, σημειώνονταν και εξαναγκαστικές

αποσπάσεις νεαρών κοριτσιών και αγοριών από τις οικογένειές τους, τα οποία δίνονταν για τα χαρέμια των εύπορων Τούρκων.

Στις [24 Φεβρουαρίου 1994](#) η Βουλή των Ελλήνων ψήφισε ομόφωνα την ανακήρυξη της 19ης Μαΐου ως «Ημέρα Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων στο Μικρασιατικό Πόντο», ημέρα που ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάστηκε στη [Σαμψούντα](#).

Τον Δεκέμβριο 2007 η Διεθνής Ένωση Μελετητών Γενοκτονιών (International Association of Genocide Scholars ή IAGS) αναγνώρισε επίσημα τη γενοκτονία των Ελλήνων, μαζί με την γενοκτονία των Ασσυρίων, και εξέδωσε το εξής ψήφισμα:

«*ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ* ότι η άρνηση μιας γενοκτονίας αναγνωρίζεται παγκοίμως ως το έσχατο στάδιο γενοκτονίας, που εξασφαλίζει την ατιμωρησία για τους δράστες της γενοκτονίας, και ευαλόδεικτα προετοιμάζει το έδαφος για τις μελλοντικές γενοκτονίες.

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι η Οθωμανική γενοκτονία εναντίον των μειονοτικών πληθυσμών κατά τη διάρκεια και μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, παρουσιάζεται συνήθως ως γενοκτονία εναντίον μόνο των Αρμενίων, με λίγη αναγνώριση των ποιοτικά παρόμοιων γενοκτονιών, εναντίον άλλων χριστιανικών μειονοτήτων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΤΑΙ ότι είναι πεποίθηση της Διεθνούς Ένωσης των Μελετητών Γενοκτονιών, ότι η Οθωμανική εκστρατεία εναντίον των χριστιανικών μειονοτήτων της αυτοκρατορίας, μεταξύ των ετών 1914 και 1923, συνιστούν γενοκτονία εναντίον των Αρμενίων, Ασσυρίων, Ποντίων και των Ελλήνων της Ανατολίας».

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΤΑΙ η Ένωση να ζητήσει από την κυβέρνηση της Τουρκίας να αναγνωρίσει τις γενοκτονίες εναντίον αυτών των πληθυσμών, να ζητήσει επίσημα συγγνώμη, και να λάβει τα κατάλληλα και σημαντικά μέτρα προς την αποκατάσταση (μη επανάληψη).

Η γενοκτονία των Ποντίων είναι αναγνωρισμένη ως τέτοια επισήμως από τέσσερα κράτη, την Ελλάδα με νόμο του 1994 (Ν. 2193/1994), τη [Σουηδία](#) με υπερψήφιση στο Σουηδικό κοινοβούλιο στις 11 Μαρτίου 2010, την Αρμενία τον Μάρτιο του 2015, μαζί με τη [γενοκτονία των Ασσυρίων](#) και την Ολλανδία, μαζί με τη γενοκτονία των Αρμενίων και Ασσυρίων, στις 9 Απριλίου 2015.

Η [Τουρκία](#) δεν αναγνωρίζει ότι υπήρξε γενοκτονία και αποδίδει τους θανάτους σε απώλειες πολέμου, σε λοιμό και σε ασθένειες και δεν παραδέχεται ότι υπήρξε γενοκτονία. Ωστόσο, Τούρκοι επιστήμονες έχουν δημοσίως χαρακτηρίσει τα γεγονότα ως γενοκτονία.